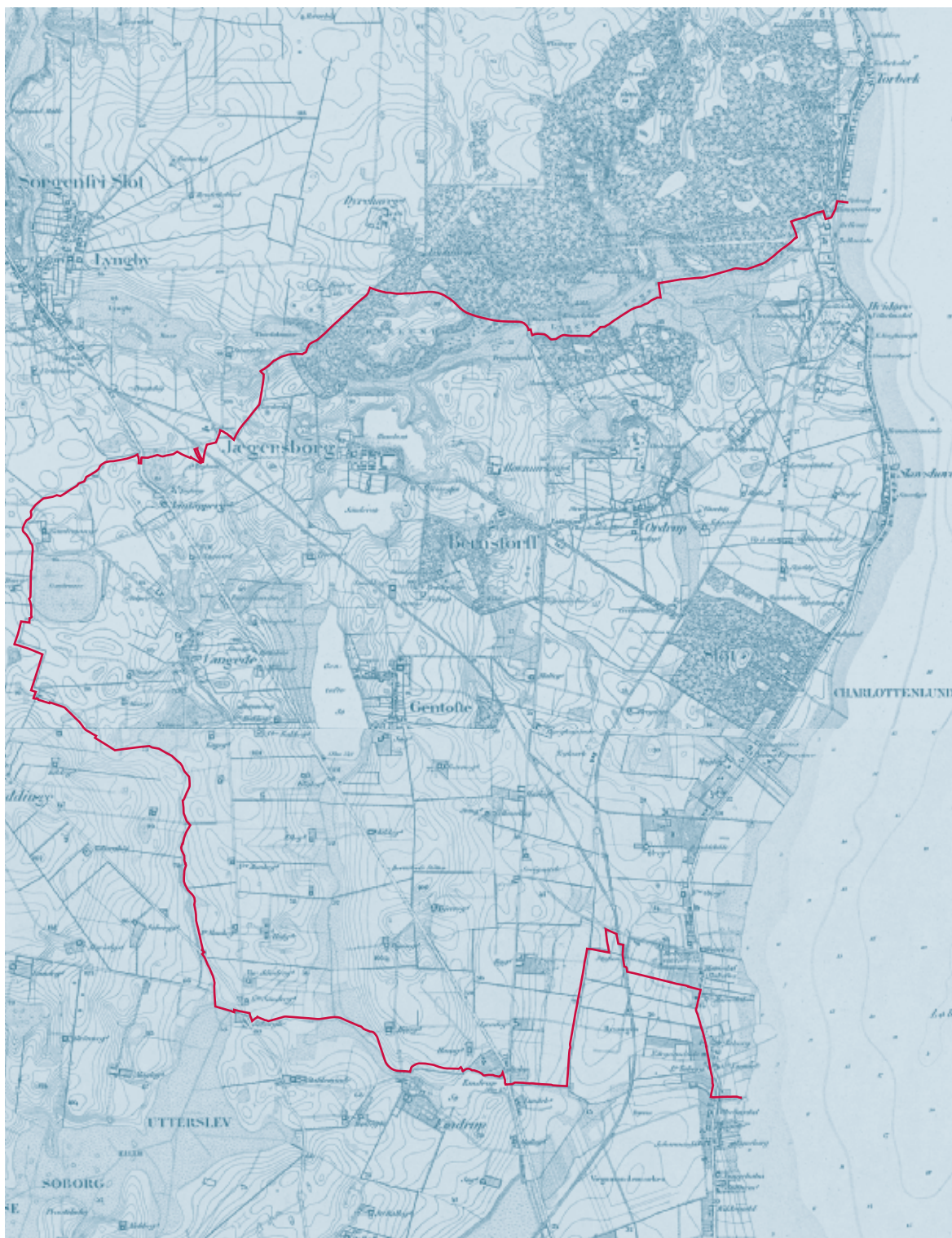

To landsbyer - Gentofte og Vangede

Kort over Gentofte Kommune 1855. Kortet angiver terrænkurver med en højdeforskel på 5 fod, svarende til ca. 1,55 meter. Kommunen er endnu kun sporadisk bebygget, og landsbyerne Vangede, Gentofte og Ordrups oprindelige bebyggelsesmønster ses tydeligt.

I første halvdel af middelalderen blev landsbyerne stedfaste. Agerbruget blev intensiveret med anvendelse af sædskifte og hjulplov. Kristendommen og kirken stabiliserede sig, og der indtraf en periode med kulturel og samfundsmæssig tilpasning til europæiske forhold. Dette blev indledning til en økonomisk vækstperiode, der varede frem til 1300-årene.

Landsbyen Gentofte øst for Gentofte Sø nævnes første gang i historien i 1186 som Gefnetofte. Ordet toft betyder 'jord i særeve'. Gentofte er formodentlig opstået omkring en enkelt gård, som menes at have

ligget på hjørnet af Gentoftegade og Mitchellsstræde. Landsbyen Vangede vest for søen nævnes første gang ca. år 1300, hvor den kaldes Wongwethe. Forstavelsen Wong eller Vang betyder et indhegnet stykke jord.

Gentofte Kirke er den ældste bygning i kommunen. Den kan dateres tilbage til 1176. Sognets udstrækning svarede nogenlunde til det, der i dag udgør Gentofte Kommune. Gentofte kirke er den eneste kirke i kommunen, som er omgivet af en kirkegård. Kirken ligger 31 meter over havets overflade. Indtil for blot 100 år siden kunne man fra glamhullerne i tårnet se ud over hele kommunen.

Gentofte Kirke ligger på Gentoftegades højeste punkt.

Som bytyper var de to landsbyer ens. På begge sider af den brede 'fægade' lå de lerklinede og stråttækte gårde med våningshuse, fæhuse og lader. Ved Gentofte lå bymarkerne øst og syd for byen. Ned mod Gentofte Sø lå et uopdyrket område, hvor kvæget gik i fællesdrift. Dele af vejene fra Gentofte til markerne findes endnu som Søgårdsvej og Baunegårdsvej. Den sidste forbandt landsbyen med de store eng- og overdrevarsarealer nede ved stranden mod Hellerup.

Gentofte landsby havde på grund af den nære beliggenhed til søen ikke, som Vangede, et gadekær. Vangede gadekær lå i landsbyens sydvestlige hjørne og bymarkerne lå lige omkring landsbyen. 'Oredrevet' eller overdrevet lå syd for bymarken, hvor et område endnu i 1765 bar navnet Almindingen. Navnet er i dag ført videre som vejnavn i villaområdet syd for Vangede Station.

Senere udskiltes mindre landsbysamfund, som opførtes på uopdyrkede områder af de oprindelige landsbyers jorder. I Gentofte kendes tre sådanne udflytterlandsbyer: Jepstrup, Ordrup og Mellerup. Jepstrup lå mellem Gentofte og skovlandet mod nord - i et område mellem Sønder sø og Hundesøen. Jepstrup nævnes første gang i historien i 1401, hvor landsbyen er i kronens eje. Navnet genfindes i det senere Ibstrup. Ordrup, torpen på oredrevet, bestod af otte gårde med omliggende bymarker, hvoraf nogle strakte sig helt ud til stranden mod Skovshoved. Ordrup nævnes første gang i 1170. Mellerup lå midtvejs mellem Ordrup og Jepstrup. I 1370 bestod den af 6 gårde. Gårdene blev nedrevet omkring år 1600 og jorderne lagt ind under Ibstrup.

Der findes kun få optegnelser fra middelalderen om lokaliteter ved øresundskysten. En skovstrækning langs kysten har givet navn til Skovshoved, der nævnes første gang i 1275. Fiskerlejet Skovshoved bestod antageligt i begyndelsen kun af en samling hytter og boder, som var befolket i fiskesæsonen.